

Anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2022

Denne statistik viser anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i politikredsene i Danmark og National enhed for Særlig Kriminalitet (NSK) samt Færøernes Politi. For første gang indeholder statistikken endvidere oplysninger om langvarige tilbageholdelser for Grønlands Politi. Begrebet ”langvarig varetægtsfængsling/tilbageholdelse” dækker i denne statistik over en varetægtsfængsling/tilbageholdelse, der har en varighed på mere end 3 måneder.

Resultater og udvikling – politikredsene i Danmark og NSK

- Der blev foretaget ca. 3.600 varetægtsfængslinger i 2022. Antallet af varetægtsfængslinger er på niveau med antallet i 2021, men det laveste antal i de seneste 5 år. Antallet af langvarige varetægtsfængslinger i 2022 var ca. 1.750 og udgjorde ca. 50 procent af det samlede antal varetægtsfængslinger, hvilket også svarer til niveauet i 2021.
- Den gennemsnitlige varighed af en langvarig varetægtsfængsling i 2022 var på ca. 8,5 måneder svarende til niveauet de seneste år.
- I 125 tilfælde ud af de ca. 3.600 varetægtsfængslinger i 2022 var den varetægtsfængslede person under 18 år, svarende til ca. 3,5 procent. Der er tale om et fald på ca. 25 procent i forhold til 2021 (165 tilfælde).
- Ud af de 125 varetægtsfængslingsforløb med personer under 18 år var 57 langvarige, svarende til ca. 45 procent. Der er tale om et fald på ca. 35 procent i forhold til 2021 (89 langvarige). Den gennemsnitlige varighed var ca. 7,7 måneder, hvilket stort set ligger inden for spændet de seneste 5 år.
- Anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger er mere hyppigt forekommende i sager, hvor der indgår flere personer i samme hovedforhold, og den gennemsnitlige varighed af varetægtsfængslinger er længst i sager med 4 eller flere personer. Samme tendens kan ses for hele perioden 2018 – 2022.
- Der er sket domfældelse i ca. 92 procent af de afgjorte sager, hvor der har været anvendt langvarige varetægtsfængslinger i 2022, hvilket stort set svarer til tidligere års niveau set over en 5-årig periode. Langt størstedelen af disse sager (ca. 84 procent) er afgjort med en ubetinget fængselsstraf.
- Varetægtsfængslinger i 2022 er generelt hyppigst forekommende i sager vedrørende narkotikakriminalitet og vold. Andelen af de langvarige varetægtsfængslinger er procentvist hyppigst forekommende i sager vedrørende drab og røveri.

Det skal samlet set bemærkes, at anvendelsen af varetægtsfængsling beror på de konkrete omstændigheder i den enkelte sag, herunder på karakteren af kriminaliteten og den enkelte sags forhold. Derfor vil det kun i begrænset omfang være muligt ud fra udviklingen i antallet og varigheden af varetægtsfængslinger at sige noget mere generelt om anvendelsen heraf.

Udstrækningen af varetægtsfængslingen i en sag beror blandt andet på den enkelte sags kompleksitet og efterforskningsmæssige omfang, ligesom det generelle kriminalitetsbillede, gennemførelsen af mentalundersøgelse og berømmelsestider i retten kan have betydning, hvilket har været tilfældet i flere af sagerne i 2022.

Der er stort fokus på, at varetægtsfængslinger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. I alle politikredse er der udpeget arrestantansvarlige, som har ansvaret for styring og fremdrift i sagerne. For at optimere styringen af arrestantsager yderligere har Rigsadvokaten i samarbejde med flere politikredse udviklet en QlikView-applikation, som fra januar 2022 er blevet benyttet på varetægtsfængslingsområdet.

Der føres løbende tilsyn med området. I 2022 og tidligere år har politikredsene forelagt anmodninger om at forlænge varetægtsfængslinger ud over de frister, der er angivet i retsplejeloven, for statsadvokaterne. Fra den 1. januar 2023 skal der alene ske indberetning til statsadvokaten, når en anmodning om forlængelse af en varetægtsfængsling ikke imødekommes af retten, eller anmodningen om forlængelse ikke bliver fremsat inden de i retsplejeloven angivne frister.

I tabellerne og figurerne nedenfor belyses udviklingen i anvendelsen af varetægtsfængslinger.

Vedrørende tabel C, figur 1 og figur 2, der viser andelen og varigheden af langvarige varetægtsfængslinger fordelt på politikredse og NSK, bemærkes, at NSK blev oprettet den 1. januar 2022.

NSK er en sammenlægning af blandt andet Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK), Særlig Efterforskning Vest (SEV), Særlig Efterforskning Øst (SEØ) og Grænsecenter Øresund (GCØ), der efterforskede sager om omfattende økonomisk og organiseret kriminalitet.

Forud for oprettelsen af NSK var SEV organisatorisk henhørende under Østjyllands Politi, mens SEØ og GCØ var organisatorisk henhørende under Københavns Politi. I statistikken for 2021 og tidligere år indgik varetægtsfængslinger, herunder langvarige varetægtsfængslinger, hos SEV i statistikken for Østjyllands Politi, ligesom varetægtsfængslinger, herunder langvarige varetægtsfængslinger, fra SEØ og GCØ indgik i statistikken for Københavns Politi.

Tabel A
Udvikling i afsluttede langvarige varetægtsfængslinger

	2018	2019	2020	2021	2022
Antal varetægtsfængslinger i alt	4.603	4.385	4.035	3.618	3.598
Antal langvarige varetægtsfængslinger	1.585	1.674	1.749	1.837	1.765
Andel af langvarige varetægtsfængslinger	34,4 pct.	38,2 pct.	43,3 pct.	50,8 pct.	49,1 pct.
Gns. varighed af langvarige varetægtsfængslinger (mdr.)	7,1	8,0	7,8	8,2	8,5

Tabel B
Udvikling i afsluttede langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år

	2018	2019	2020	2021	2022
Samlet antal varetægtsfængslinger (u. 18)	199	124	173	165	125
Antal langvarige varetægtsfængslinger (u. 18)	65	54	68	89	57
Andel langvarige varetægtsfængslinger af personer (u. 18)	32,7 pct.	43,5 pct.	39,3 pct.	53,9 pct.	45,6 pct.
Gns. varighed af langvarige varetægtsfængslinger (u. 18) (mdr.)	5,9	7,6	6,4	6,1	7,7

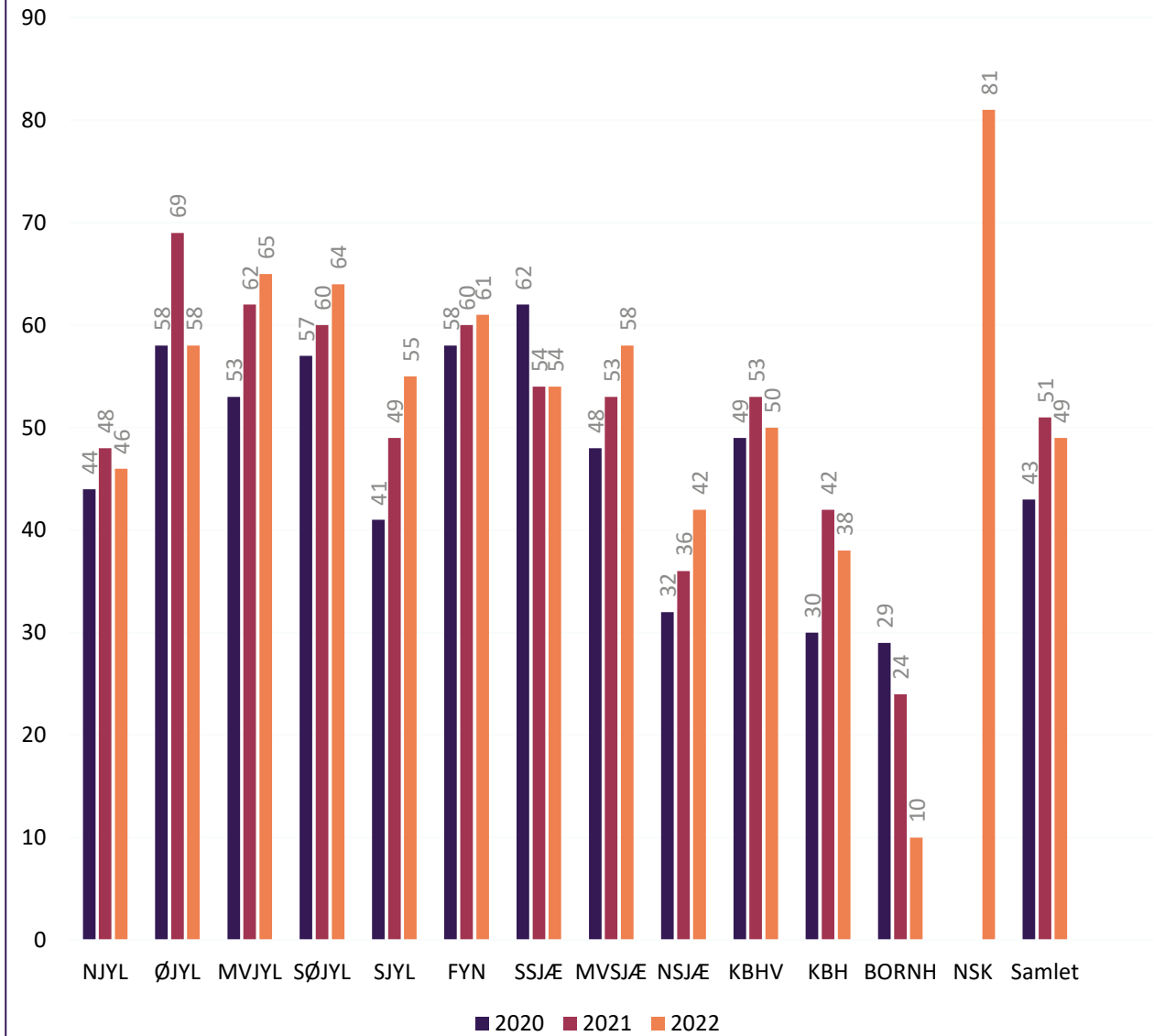
Tabel C

Afl sluttede langvarige varetægtsfængslinger i 2022 fordelt på politikredse og NSK

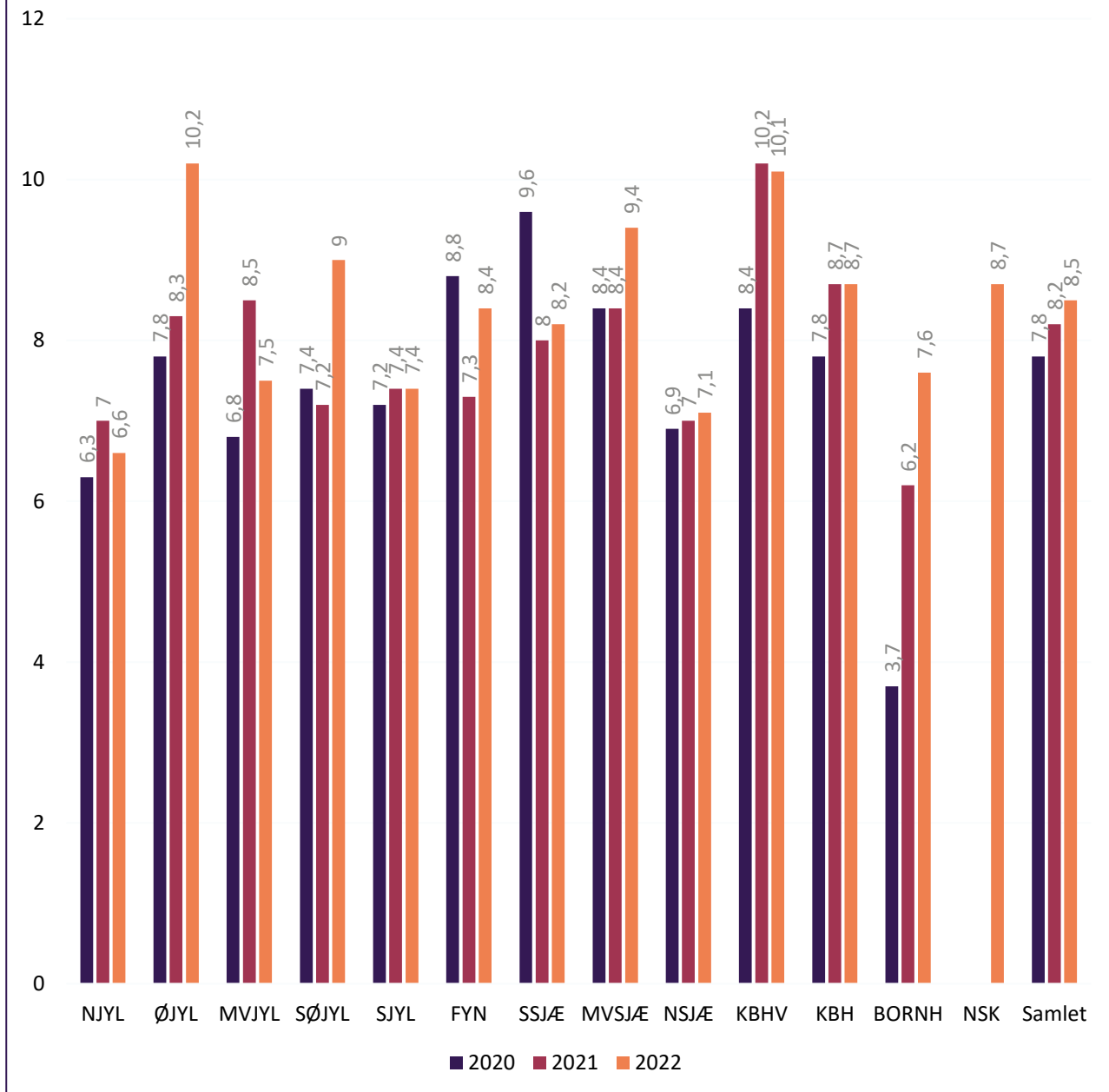
Politikreds	NJYL	ØJYL	MVJYL	SØJYL	SJYL	FYN	SSJÆ	MVSJÆ	NSJÆ	KBHV	KBH	BORNH	NSK	Samlet
Antal varetægtsfængslinger	237	298	263	200	215	216	241	158	179	157	1.383	20	31	3.598
Antal langvarige varetægtsfængslinger	108	174	171	127	119	132	130	92	76	79	530	2	25	1.765
Andel af langvarige varetægtsfængslinger	46%	58%	65%	64%	55%	61%	54%	58%	42%	50%	38%	10%	81%	49%
Gns. varighed af langvarige varetægtsfængslinger (mdr.)	6,6	10,2	7,5	9	7,4	8,4	8,2	9,4	7,1	10,1	8,7	7,6	8,7	8,5

I forbindelse med udarbejdelse af statistikken for 2024 er Rigsadvokaten blevet opmærksom på, at opgørelsesmetoden for data i NSK i statistikken for 2022 og 2023 ikke har været tilstrækkelig præcis. Det betyder, at flere af de langvarige varetægtsfængslinger, der er registreret i Københavns Politi for 2022 og 2023, muligvis i stedet burde have været registreret i NSK. NSK kan derfor have haft flere langvarige varetægtsfængslinger og Københavns Politi færre langvarige varetægtsfængslinger end det, som fremgår af statistikkerne for 2022 og 2023. Der henvises til statistikken for anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger 2024 for en nærmere beskrivelse af problematikken.

Figur 1: Langvarige varetægtsfængslinger
 Andel langvarige varetægtsfængslinger ud af det samlede antal
 fordelt på politikredse og NSK

Figur 2: Langvarige varetægtsfængslinger
 Gennemsnitlig varighed i måneder fordelt på politikredse og NSK

Metode og datagrundlag – politikredsene i Danmark og NSK

Statistikken omfatter sager, hvor varetægtsfængslingen ophørte i 2022. Det betyder, at sager med iværksat varetægtsfængsling i f.eks. 2021, også indgår, hvis varetægtsfængslingen ophørte i 2022. Sager, hvor varetægtsfængsling er iværksat, men ikke afsluttet i 2022, er derimod ikke medtaget.

Opgørelsesmetoden er baseret på antal afsluttede varetægtsfængslinger og ikke antal personer.

Det bemærkes yderligere, at et varetægtsforløb bliver regnet fra påbegyndelsen af frihedsberøvelsen, og indtil der sker løsladelse fra varetægtsfængslingen. I de offentliggjorte statistikker fra 2020 og tidligere blev varigheden af et varetægtsforløb regnet indtil, der var afsagt dom i 1. instans, meddelt tiltalefrafald, eller sagen var påtaleopgivet. Endvidere bliver et afbrudt varetægtsforløb nu opgjort som to separate forløb, hvor det i statistikkerne fra 2020 og tidligere blev opgjort som et sammenhængende forløb. Følgelig skal data i de offentliggjorte statistikker fra 2020 og tidligere læses i sammenhæng hermed.

Redegørelsen bygger på dataudtræk fra politiets sagsbehandlingssystem (POLSAS), som er fremsøgt via udtræk af statistiske oplysninger fra anklagemyndighedens ledelsesinformationssystem (QlikView).

Opmærksomheden henledes i den forbindelse på, at opgørelser baseret på dataudtræk fra POLSAS indeholder dynamiske data, og efterfølgende opdateringer i systemet vil således kunne have betydning for opgørelsen, herunder opgørelser fra tidligere år. Efterfølgende opdateringer kan f.eks. skyldes rettelse af indtastningsfejl, indtastning af senere kommende eller forsinkede opdateringer eller justering af datatræk til QlikView. Data til brug for denne redegørelse er trukket fra POLSAS den 18. januar 2023.

Endelig er data trukket fra POLSAS forbundet med en vis datausikkerhed som følge af politikredsenes eventuelt manglende eller urigtige manuelle registreringer af oplysninger i systemet.

Resultater – Færøernes Politi

Den 1. januar 2021 trådte den nye retsplejelov for Færøerne i kraft, hvilket blandt andet indebærer, at reglerne om varetægtsfængsling svarer til de danske regler om varetægtsfængsling. Færøernes Politi indgik i denne statistik for første gang i 2021.

- I 2022 blev der foretaget 27 varetægtsfængslinger på Færøerne. Heraf var 7 varetægtsfængslinger langvarige, svarende til ca. 25 procent.
- Den gennemsnitlige varighed af en langvarig varetægtsfængsling i 2022 var på ca. 9 måneder.
- Ud af de 27 varetægtsfængslinger i 2022 var den varetægtsfængslede person i 1 tilfælde under 18 år, svarende til ca. 3,5 procent.
- Denne varetægtsfængsling var ikke langvarig.
- Der er sket domfældelse i alle de afgjorte sager, hvor der har været anvendt langvarige varetægtsfængslinger i 2022. Langt størstedelen af disse sager er afgjort med en ubetinget fængselsstraf, svarende til ca. 85 procent.
- Varetægtsfængslinger i 2022 er generelt hyppigst forekommende i sager vedrørende narkotikakriminalitet og personfarlig kriminalitet.

Det bemærkes, at anvendelsen af varetægtsfængsling beror på de konkrete omstændigheder i den enkelte sag, herunder på karakteren af kriminaliteten og den enkelte sags forhold. Derfor vil det kun i begrænset omfang være muligt ud fra udviklingen i antallet og varigheden af varetægtsfængslinger at sige noget mere generelt om anvendelsen heraf.

Udstrækningen af varetægtsfængslingen i en sag beror blandt andet på den enkelte sags kompleksitet og efterforskningsmæssige omfang, ligesom det generelle kriminalitetsbillede, gennemførelsen af mentalundersøgelse og berømmelsestider i retten kan have betydning, hvilket har været tilfældet i flere af sagerne i 2022.

Der er stort fokus på, at varetægtsfængslinger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Statsadvokaten for København fører løbende tilsyn med området, blandt andet gennem kvartalsvise oplysninger fra Færøernes Politi om antal og varighed af afsluttede langvarige varetægtsforløb.

Tabel D
Afsluttede langvarige varetægtsfængslinger på Færøerne

				2021	2022
Antal varetægtsfængslinger i alt				27	27
Antal langvarige varetægtsfængslinger				10	7
Andel af langvarige varetægtsfængslinger				37,0 pct.	25,9 pct.
Gns. varighed af langvarige varetægtsfængslinger (mdr.)				11,0	8,9

Tabel E
Afsluttede langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år på Færøerne

				2021	2022
Samlet antal varetægtsfængslinger (u. 18)				1	1
Antal langvarige varetægtsfængslinger (u. 18)				0	0
Andel langvarige varetægtsfængslinger af personer (u. 18)				0 pct.	0 pct.
Gns. varighed af langvarige varetægtsfængslinger (u. 18) (mdr.)				0	0

Metode og datagrundlag – Færøerne Politi

Statistikken omfatter sager, hvor varetægtsfængslingen ophørte i 2022. Det betyder, at sager med iværksat varetægtsfængsling i f.eks. 2021, også indgår, hvis varetægtsfængslingen ophørte i 2022. Sager, hvor varetægtsfængsling er iværksat, men ikke afsluttet i 2022, er derimod ikke medtaget.

Opgørelsesmetoden er baseret på antal afsluttede varetægtsfængslinger og ikke antal personer.

Redegørelsen bygger på Færøernes Politis indberetning om varetægtsfængslinger opgjort manuelt, da det ikke er muligt i Færøernes Politis journalsystem (NIFLHEIMR) at trække data om varetægtsfængslinger.

Data er således forbundet med en vis usikkerhed som følge af Færøernes Politis eventuelt manglende eller ukorrekte manuelle registreringer.

Resultater – Grønlands Politi

Reglerne om iværksættelse af tilbageholdelse i den grønlandske retsplejelov svarer til de danske regler om varetægtsfængsling. Grønlands Politi indgår i denne statistik for første gang.

- Der blev foretaget 81 tilbageholdelser i Grønland i 2022. Heraf var 42 tilbageholdelser langvarige, svarende til ca. 52 procent.
- Den gennemsnitlige varighed af en langvarig tilbageholdelse i 2022 var på ca. 9 måneder.
- Ud af de 81 tilbageholdelser i 2022 var der ingen tilbageholdelser af personer under 18 år.

I den tidligere offentliggjorte statistik for 2022 var antallet af tilbageholdelser angivet til 68, heraf 43 langvarige tilbageholdelser, svarende til ca. 63 procent. Endvidere var den gennemsnitlige varighed af en langvarig tilbageholdelse angivet til ca. 8 måneder. Grønlands Politi har ved en fornyet gennemgang af tilbageholdelserne for 2022 konstateret, at der var fejl i oplysningerne til brug for statistikken for 2022, hvilket primært skyldes, at opgørelserne opgøres manuelt (berigtiget i december 2024). Det fremgik også af den tidligere offentliggjorte statistik for 2022, at der var sket domfældelse i alle afgjorte sager, herunder at ca. 93 procent af sagerne var afgjort med anbringelse i anstalt. Det fremgik endvidere, at tilbageholdelser i 2022 var hyppigst forekommende i sager vedrørende personfarlig kriminalitet. Oplysningerne er fjernet fra den berigtigede udgave af statistikken for 2022, da det vil kræve en manuel gennemgang af alle sager at undersøge, om oplysningerne fortsat er korrekte. De berigtigede oplysninger fra 2022 indgår i statistikken for 2023.

Det bemærkes, at anvendelsen af tilbageholdelse beror på de konkrete omstændigheder i den enkelte sag, herunder på karakteren af kriminaliteten og den enkelte sags forhold.

Udstrækningen af tilbageholdelsen i en sag beror blandt andet på den enkelte sags kompleksitet og efterforskningsmæssige omfang, ligesom det generelle kriminalitetsbillede og gennemførelsen af mentalundersøgelse kan have betydning, hvilket har været tilfældet i flere af sagerne i 2022.

Der er stort fokus på, at tilbageholdelser ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Statsadvokaten for København fører løbende tilsyn med området, blandt andet gennem kvartalsvise oplysninger fra Grønlands Politi om antal og varighed af afsluttede langvarige tilbageholdelsesforløb.

Tabel F
Afsluttede langvarige tilbageholdelser i Grønland

					2022
Antal tilbageholdelser i alt					81
Antal langvarige tilbageholdelser					42
Andel af langvarige tilbageholdelser					51,8 pct.
Gns. varighed af langvarige tilbageholdelser (mdr.)					8,9

Tabel G
Afsluttede langvarige tilbageholdelser af personer under 18 år i Grønland

					2022
Samlet antal tilbageholdelser (u. 18)					0
Antal langvarige tilbageholdelser (u. 18)					0
Andel langvarige tilbageholdelser af personer (u. 18)					0 pct.
Gns. varighed af langvarige tilbageholdelser (u. 18) (mdr.)					0

Metode og datagrundlag – Grønlands Politi

Statistikken omfatter sager, hvor tilbageholdelsen ophørte i 2022. Det betyder, at sager med iværksat tilbageholdelse i f.eks. 2021, også indgår, hvis tilbageholdelsen ophørte i 2022. Sager, hvor tilbageholdelse er iværksat, men ikke afsluttet i 2022, er derimod ikke medtaget.

Opgørelsesmetoden er baseret på antal afsluttede tilbageholdelser og ikke antal personer.

Redegørelsen bygger på Grønlands Politis indberetning om tilbageholdelser opgjort manuelt, da det ikke er muligt i Grønlands Politis journalsystem (Avannarleq) at trække data om tilbageholdelser.

Data er således forbundet med en vis usikkerhed som følge af Grønlands Politis eventuelt manglende eller ukorrekte manuelle registreringer.